

'Tweede goudmijn Bekken van Parijs'

Henk Mulder*

Bekken van Parijs
Nooit geweest
Bleek een feest
Net als schepijs
Smaakte de eerste keer
Direct naar meer

Het ideale toetje voor een fossielenzoeker is schepijs. De smaak doet er minder toe, het gaat immers om de doos. Ideaal als je vindplaatsen in het Bekken van Parijs bezoekt. De eerste keer was ik daar in de herfstvakantie van 1999. Op aanraden van en met een perfecte route-beschrijving van Stef Mermuys, onze geologisch secretaris, zocht ik vindplaatsen in de buurt van Epernay.

Omdat ik de smaak van het Bekken van Parijs te pakken had, ging ik er nogmaals heen. Weer bezorgde Stef mij enkele vindplaatsen, nu in de buurt van Ermenonville, nabij Senlis, het bekende betaalpunt aan de tolweg naar Parijs. Op grond van mijn eerste bezoek aan het Bekken van Parijs omschreef hij dit rijtje vindplaatsen als "tweede goudmijn Bekken van Parijs". En terecht.

Het eerste weekend stond de groeve van Le Guepelle op het programma. Deze immense groeve is nog in exploitatie en daarmee doordeweeks ontoegankelijk. Langs de rand van een akker met een onbekend gewas kom ik bij een te hoog hek, ik loop er een eind langs, et voilà, op één plaats is er een doorgang onder het hek weggespoeld. Kennelijk heeft het hier onlangs enorm geregend, maar vandaag schijnt de zon. Omhoog en omlaag kruipend langs de steile hellingen vul ik enkele ijsdozen met prachtige schelpen. Een Chinees hoedje (*Calyptraea*) met grote stekels heb ik nooit eerder gevonden, nu raap ik er enkele op. Ik voel mij volmaakt gelukkig: helemaal alleen in een gigantische groeve bedekt met schitterende fossielen onder een heerlijke voorjaarszon. Ik breng slippend door de natte klei van de akkers de ijsdozen naar de auto en haal een fijne zeef op (Franse zeef nummer 12 voor de kenners). Terug in de groeve zeef ik op een paar plaatsen het zand en vul zonder al te veel moeite een paar plastic zakken met rijk gruis. In de groeve is een fraai profiel uit het Auversien te bewonderen. Ongeveer halverwege het talud is een dikke schelpenlaag zichtbaar, dit is het "agrégat coquillier", formatie van Guepelle. Dit niveau bevat een zeer soortenrijke en goed bewaarde fauna.

De tweede dag gaan we naar een kleine oude zandgroeve in een bosje langs de D100 direct ten zuiden van het dorpje Ducy. Hier zijn gele Auversien (Bartonien) zanden ontsloten met bijna uitsluitend tweekleppigen. Prachtige Donacidae en Psammobidae zijn niet zeldzaam, tevens

lagen er twee *Xenophora*'s. Uiteraard zonder de schelpjes die er miljoenen jaren geleden opgezetten moeten hebben, te oordelen naar de achtergebleven schelpafdrukken. Het stortregent en het zand is kletsnat. Dat blijkt vrij rampzalig want zeef 12 is nu vrijwel onbruikbaar en is helaas de enige zeef die ik bij mij heb. Met heel veel moeite zeef ik een boterhamzakje vol. Wellicht heeft een volgende poging met een grovere zeef meer resultaat.

Vervolgens rijden we verder naar Rosières. Hier is langs de weg tussen Rosières en Droizelles een oude zandgroeve ontsloten. De groeve is zeer klein en inmiddels grotendeels volgestort met allerhande afval. Het wandje langs de akker is ongeveer 3 meter hoog maar helaas ingestort. Zichtbaar was een verweerde kalk met zoetwatermollusken, lager in het profiel zit een zandige fossilhoudende laag met zeer veel mollusken, overwegend gastropoden afkomstig uit een brakwatermilieu (Bartonien-Marinesien). Omdat dezelfde fauna in Plailly te vinden is en er verder slechts een paar losse schelpjes liggen besluiten we verder te gaan.

Tussen de middag eten we wat in een cafeetje op het dorpsplein van Baron. Geen van de aanwezigen is bekend met de gemeentelijke vuilstort in een oude groeve langs de D100 ten zuiden van Baron. Echter, met een extra blik op de Michelinkaart komen we inderdaad bij de bergen afval terecht. Deze groeve heeft in het verleden een ongekend rijke Bartonien fauna opgeleverd. Vooral het Auversien (Sables de Auvers) was hier bijzonder interessant. Momenteel is de groeve grotendeels volgestort. Slechts op een paar plekken in de zijwand hebben voorgangers gaten gegraven in een witte zandlaag (Sables de Beauchamps). De overvloedige regen heeft wat zand weggespoeld en ik kan diverse schelpen oprapen, vooral *Cerithium tiarella* en *C. tuberculosum* zijn algemeen. Een paar dagen later ga ik terug, wederom gewapend met schep en zeef 12. Met moeite zeef ik een grote plastic tas vol. Ik tracht de weg af te snijden door het bos dat de vuilstort omgeeft. Dankzij mijn niet geheel volmaakte gevoel voor richting wordt dat een flinke boswandeling met een zware zak gruis. Mijn vrouw heeft, terwijl ze in de auto zat te wachten en te studeren (lang leve de laptop) twee vervelende ervaringen: twee verschillende fietsers hebben aan het raam geklopt om haar duidelijk te maken dat het hier een enge plek is. Ze legden in rap Frans uit dat een vrouw alleen zich hier beter niet kan ophouden en dat er al enkele "cadavres" in het bos zijn gevonden. Jammer, het gruis ziet er prima uit. Ik moet en mag nog terug om zeef en schepje te halen.

De volgende dag bezoeken we Ver-sur-Launette. Naast de plek waar we de groeve vermoeden is een oprit naar een restaurant dat gesloten is. De plaats lijkt uitgestorven en ik doe rustig mijn regenpak aan. Dan steekt plotseling een vrouw haar hoofd uit een raam: "wat mot dat?", maar dan op z'n Frans. Er is hiernaast inderdaad een groeve maar daar mag niemand in. Als ik probeer verder te praten wordt ze bijna hysterisch, we gaan onverrichtterzake weg. Iets verderop parkeren we de auto langs de weg en ik loop door een bos met krakende takken naar de groeve. Ook hier staat een hek maar naar goed Frans gebruik niet al te best onderhouden, zonder kleerscheuren klauter ik er overheen. In deze verlaten groeve zijn de Sables de Auversien (Bartonien inferieur) ontsloten. Te onderscheiden zijn de facies du Guepelle, d'Ermenonville en Beauchamps. In eerste instantie is er weinig te vinden maar het uitgraafsel bij de konijnenholen blijkt de moeite waard. Ik zit helaas niet op mijn gemak. Ik verwacht dat de hysterische buurvrouw de eigenaar van het achter de groeve gelegen huis gebeld zal hebben en dat die per omgaande met jachtgeweer en honden op me af komt. Na een tijdje zoeken en vele zweetdruppeltjes verder laat ik het piepkleine groeivetje achter me. Later blijkt dat ik mijn schep heb laten liggen, de volgende dag terug, helaas wil het natte zand ook deze keer niet door de zeef.

Aan het eind van de middag komen we aan te Plailly. Hier is aan de D118, vlakbij de A1 een grote verlaten zandgroeve met Marinesien zanden. Hier hoef ik geen boze burens te verwachten. De groeve ligt vol met gastropoden, met name Potamididae. Zeer veel exemplaren maar weinig soorten. Boven in de groeve graaf ik een putje in het losse zand en schep zeef 12 vol. Er komt weer haast geen zand door de zeef maar nu is de verklaring dat ik alleen slakjes heb geschept; er zitten duizenden brakwaterslakjes in de zeef, schitterend. Ook raap ik een aantal platte stenen op waar mooie gastropoden in zitten. Bovendien schijnt eindelijk de zon.

De laatste dag gaan we op zoek naar de groeve in Isles-Meldeuses waar witte kwartszanden uit het Auversien zijn ontsloten. De gigantische zandgroeve is nog in exploitatie. Ik ben zo netjes, of zo naïef, om in het kantoor toestemming te vragen. Alle groeve-arbeiders zijn erg vriendelijk, helaas reageert de baas alsof ik hem een oneerbaar voorstel doe. Er mag absoluut niemand in de groeve. Hij rijdt zelfs achter ons aan om te kijken of we niet stiekem alsnog gaan zoeken. Gelukkig is er naast de groeve, aan de rand van het dorp, een zandwand naast het tennisveld. Met heel veel moeite en lamme armen zeef ik een klein beetje uit een fossielhoudend niveau boven op de helling. Verder raap ik nog het een en ander op.

Ik heb vijf heerlijke dagen gehad, veel gezien, veel gezocht en minstens één ding geleerd: nooit meer alleen zeef 12 mee (fijne zeef). Terug in Nederland brengen we een nacht door in een hotel in Goes. De volgende morgen rijden we langs De Kaloot, misschien één van de laatste ke-

ren omdat hier een containerhaven gaat komen. Alles zit onder het zand op één schelpenbankje na. Ik vul twee plastic tassen. Thuis blijkt het erg arm spul te zijn, zeker als je het vergelijkt met het zeefsel uit de tweede goudmijn: het Bekken van Parijs. Er zit wel wat tussen dus ik droog en zeef het wel. Kan ik eindelijk mijn andere zeven eens gebruiken.

*Henk Mulder, Rijnweg 52, 2681 SP Monster, tel. 0174-21 30 79

